

Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi Neleri Değiştiriyor?

Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi Neleri Değiştiriyor?

Erzincan iliç'te yaşanan altın madeni faciası, Türkiye'de madencilik mevzuatına ve uygulamasına dair tartışmaları da beraberinde getirdi. 29.01.2024 günü TBMM'ye sunulan, [Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi](#)'nin geriye çekilmesi amacıyla **Altıparmak Hukuk Bürosu** tarafından aşağıdaki hukuki değerlendirmeler yapılmıştır.

Türkiye'deki madencilik faaliyetleri ile ilgili en temel sorun, doğa koruma mevzuatının içinin madencilik faaliyetlerini kolaylaştırabilmek adına ölçüsüz bir biçimde boşaltılmasıdır.

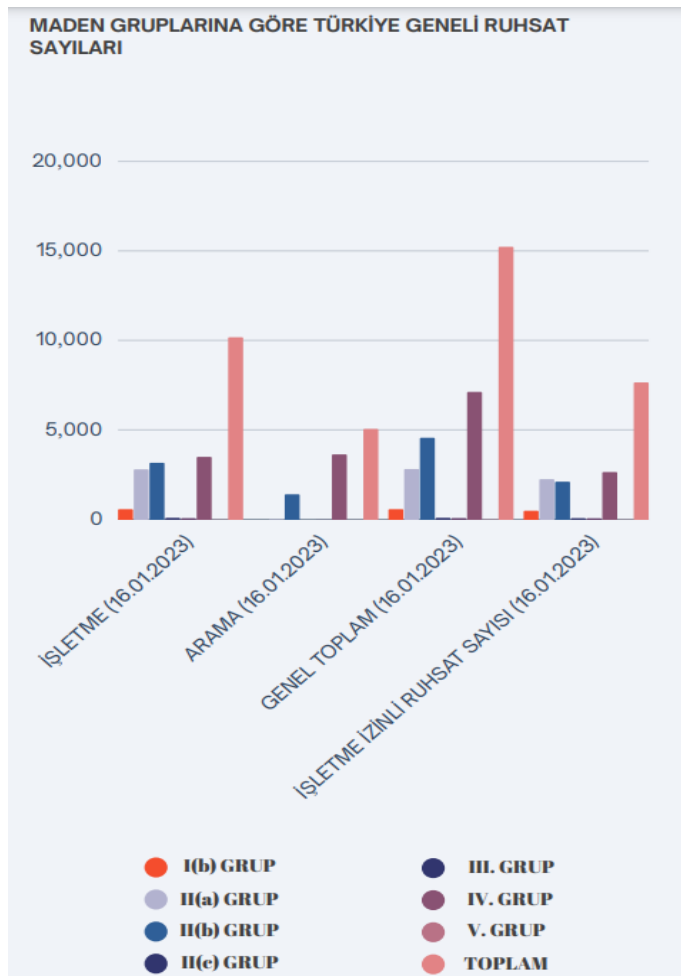
Maden Kanunu'nun 24.maddesinde değişiklik öneren teklif yasalırsa, Ulusal Maden Kaynak ve Rezerv Raporlama Komisyonu (UMREK) koduna göre raporlama zorunluluğu sadece "IV.

Grup" maden işletme ruhsatları açısından devam edecektir. Böylece IV. Grup madencilik haricindeki maden grupları açısından bu zorunluluk ve mevcut taksir yaptırımı ortadan kaldırılmaktadır.

UMREK Kodu, yatırımcıların ve hissedarların yeterli derecede bilgilendirilmesi amacıyla Türkiye Cumhuriyeti'ndeki; Arama Hedefleri, Arama Sonuçları, Maden Kaynakları ve Maden Rezervlerinin halka açık, güvenilir ve şeffaf bir şekilde raporlanması için asgari standartları, önerileri, yasal gereklilikleri ve uygulama esaslarını belirleyen bir koddur. Maden Kanunu 24.maddesindeki düzenlemeye göre bu koda uygun raporlama yapmayan şirketlerin ruhsat talep ettiği alanlar, madencilik faaliyetleri dışına çıkartılmaktadır.

Kanun teklifinin yasalaşması durumunda **IV. Grup madenler haricindeki** tüm madencilik alanlarının, -yasadaki diğer koşulları yerine getirmesi kaydıyla- UMREK raporlaması olmaksızın maden ruhsatına bağlanacağı ortaya çıkmaktadır.

Burada özellikle kapsam dışı bırakılan **II. Grup (a-b-c) madenlerin** durumuna dikkat çekmek önemlidir. MAPEG'in maden istatistikleri baz alınarak hazırladığımız ve aşağıdaki "**Maden grubuna göre Türkiye geneli ruhsat sayıları**" isimli tabloda, her ne kadar grup bazında IV. Grup madenlere verilen ruhsat ve işletme izinleri sayıları daha yüksek gibi gözükse de genel toplamda ve özellikle işletme iznine sahip maden grupları bazında II. Grup madenlerin ilk sırayı aldığı görülecektir.

II. Grup madenler (Kalsit, Dolomit, Kalker, Granit, Andezit, Bazalt), inşaat sektörünün hammaddelerini oluşturmaktadır. Bu kayaçlardan agrega (beton, harç ve benzeri yapımında çimento ve suyla kullanılan kum, çakıl, kırma taş gibi taneli farklı mineral yapıya sahip inorganik malzemelere verilen isimdir. Çimentolu sistem hacminin yaklaşık %75'ini agregalar oluşturur), hazır beton ve asfalt yapımında, çimento üretiminde %60 oranında ana hammadde olarak; beton dökümünde ve asfaltlı yol yapımında ise, çimento harcına ve asfalta karıştırılan micir olarak bol miktarda kullanılmaktadır.

Görüleceği üzere II-a Grubu madenler, küresel karbon salımlarının baş aktörlerinden olan inşaat sektörünü ayakta tutan madenlerdir. Birleşmiş Milletlere bağlı olarak faaliyet gösteren Binalar ve İnşaat için Küresel İttifak (GlobalABC) tarafından yayımlanan "**Binalar ve İnşaat Sektörü için 2022**

Küresel Durum Raporu"na göre 2021 yılında binalar ve inşaat sektörü, enerji ve süreçle ilgili

karbondioksit emisyonlarının yaklaşık %37'sini ve küresel enerji talebinin %34'ünden fazlasını oluşturmuştur.(1)

Türkiye'nin GSYH'nin yaklaşık %6'sını oluşturan ve 1,5 milyon kişiye iş yaratan inşaat sektörünün diğer sektörler üzerindeki doğrudan ve dolaylı etkileri dikkate alındığında, inşaat sektörünün Türk ekonomisindeki payının %30'lara ulaştığı görülmektedir. (2) Bu veriler, inşaat sektörü ile Türkiye'nin ekonomik büyümesi arasındaki sembiyotik ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır.

Bu veriler; "ekonomik büyüme için inşaat; inşaat için maden" sarmalının doğmasına ve bunun karşılığında madencilik faaliyetleri üzerindeki izin, denetim ve kontrol mekanizmalarının ulusal makamlar eliyle zayıflatılmasına ve inşaat sektörünün ürettiği karbon salımlarının göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Neticece bu sarmalın ortaya çıkmasının bir politika tercihi olduğunu söylemek hatalı olmayacaktır.

II. Grup madenlerin, genellikle yüzeyle daha yakın olması, yeraltında galeriler açmaya gerek göstermemesi gibi sebeplerle çıkarılmasının taşkömürü, altın, gümüş bakır gibi IV.Grup madenlerle kıyasla daha kolay olması, işletme maliyetlerini de diğer madencilik faaliyetlerine göre düşürmektedir. Bu özelliğinden dolayı II.Grup maden şirketlerinin çoğunluğunu sermaye ve ortaklık yapısı sınırlı yöresel madencilik şirketleri oluşturmaktadır. Bu firmalar ağırlıklı olarak "limited şirket" olarak ticari hayatlarını sürdürmekte olup, finansal ve çevresel raporlama, şeffaflık ve hesap verilebilirlik imkanları sınırlıdır. Bunlara ek olarak son Kanun değişikliği teklifi ile UMREK kodundan da muaf tutulmak istenmeleri, Türkiye'nin yukarıda verilen tablolardan görüleceği üzere işletme iznine sahip madencilik grupları içinde ilk sırada yer alan II. Grup madencilik faaliyetlerini daha da halka kapalı ve halkın bilgisinde uzak faaliyetler haline getirecektir.

Madencilik faaliyetlerini, doğa koruma politikalarının aleyhine olacak şekilde kolaylaştırmak için mevzuatta değişikliğe gitme yöntemi yeni değildir. Madencilik mevzuatı da tıpkı ÇED Yönetmeliğinde olduğu gibi üzerinde en çok değişikliğe gidilen mevzuatların başında gelmektedir.

Bu değişiklik sadece madencilik ana mevzuatında (Maden Kanunu ve Yönetmeliği gibi) madencilik faaliyetlerini ilgilendiren ikincil mevzuatta da karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma en çarpıcı örnek 28.02.1998 tarih ve 4342 sayılı **Mera Kanunu**'dur. Mera Kanununun amacı, hayvancılığın korunmasında ve gelişiminde stratejik bir yer kaplayan, çayır, otak ve mera alanlarını korumaktır. Bu sebeple bu alanlar tahsis amacından farklı bir şekilde kullanılamaz. Özel mülkiyete konu edilemez, sınırları daraltılamaz. Meralar devletin hüküm ve tasarrufunda olan yerlerdir. Mera Kanunu'nun çıkarılış amacı böyle iken, "Tahsis Amacının Değiştirilmesi" başlıklı 14. maddede 2004 senesinde yapılan bir değişiklikle, mera alanları madencilik faaliyetlerine açılmıştır.

Türkiye'de;

- Maden Kanunu (Madde 7) ve Madencilik Faaliyetleri İzin Yönetmeliği,
- Orman Kanunu (Madde 16),
- Milli Parklar Kanunu (Madde 11),

1 <https://globalabc.org/our-work/tracking-progress-global-status-report>

2 https://www.tmb.org.tr/files/doc/YDMH_01022023.pdf

- Çevre Kanunu (Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik),
- Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu (Madde 13),
- Mera Kanunu (Madde 14)

ile uluslararası koruma statülerine sahip alanlar da dahil olmak üzere madencilik faaliyetlerinden kanunlarla korunan hiçbir alanın olmadığını söylemek mümkündür. Yönetmelikler ve ilke kararları ile madencilik faaliyetlerine ilişkin kısıtlamalar getirilmeye çalışılsa da kanunlar nezdinde bu alanlarda yapılacak çalışmalara bir engel konulmamış olması nedeniyle, ilgili Bakanlıkça yönetmelik ve kararlarının değiştirilmesi halinde kısıtlanan alanlarda madencilik çalışmalarının yürütülmesine imkân sağlanmaktadır. (3)

Tüm bu hukuki açıklamalar ve değerlendirilmeler ışığında yeni facialara sebep olunmaması için Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifinin geriye çekilmesi gereklidir.

Ayrıntılı bilgi ve iletişim için:

Altıparmak Hukuk Bürosu

www.altiparmakhukuk.org

